

Nr 273.

Av herrar **Andersson** i Rasjön och **Pettersson** i Hällbacken, om anslag för lönefyllnad till tekniska biträden hos lantmätare m. m.

I årets statsverksproposition, nionde huvudtiteln, anmäles under punkt 138, att lantmäteristyrelsen i skrivelse den 28 september 1929 under åberopande i främsta rummet av den distriktslantmätarna åliggande stora arbetsbördan, vilken vore stadd i ökning, dels ifrågasatt visst statsbidrag till avlönande av hos lantmätare anställda tekniska biträden och för sådant ändamål hemställt om utverkande för instundande budgetår av ett extra anslag å 42,000 kronor, dels ock föreslagit, att den för närvarande gällande bestämmelsen, att lantmäteristyrelsen ägde anställa tekniska biträden med en sammanlagd anställningstid av högst 500 månader med rätt för dylikt biträde att åtnjuta resekostnads- och traktamentsersättning av statsmedel, måtte upphävas och att sålunda dylik ersättning skulle utgå utan begränsning till tid.

Över ifrågavarande framställning i vad angår lönefyllnad åt de tekniska biträdena har utlåtande avgivits av allmänna civilförvaltningens lönenämnd, som därvid icke funnit sig böra förorda bifall till lantmäteristyrelsens förslag, enär enligt lönenämndens mening frågan om statsbidrag till avlönande av lantmätarnas tekniska biträden borde anstå, till dess spörsmålet om lönerreglering för distriktslantmätarna m. fl. upptages till prövning.

I överensstämmelse med vad lönenämnden anfört förklarar departementschefen att med prövningen av denna del av ärendet bör tillsvidare anstå i avbidan på vidare utredning. Vad angår frågan om statsbidrag till rese- och traktamentsersättning åt tekniskt biträde tillstyrkes lantmäteristyrelsens förslag på sådant sätt, att förberörda anställningstid av högst 500 månader, varunder statsverket utbetalar dylik ersättning, ökas med 250 månader till 750 månader.

Det förefaller som om ovan relaterade framställning från lantmäteristyrelsen, i detta fall förstärkt med särskilt tillkallad sakkunnig, vore synnerligen välgrundad och förtjänt av statsmakternas beaktande. Framställningen innebär ett steg i riktning mot den enligt vår mening riktiga principen, att mindre kvalificerad arbetskraft bör komma till användning så långt ske kan. Ej heller kan det vara rimligt att längre neka ifrågavarande befattningshavare en något förbättrad ställning, detta så mycket mer som behovet av arbetskrafter inom lantmäteriet för närvarande är mycket stort och alla tecken tyda på, att ingen ändring härutinnan är att förvänta inom de närmaste åren. Det av lönenämnden anförda skälet för ett ytterligare uppskov synes icke böra till-

mätas avgörande betydelse, då exempelvis tidigare lantbruksingenjörernas biträden beretts vissa lönetillskott av statsmedel, oberoende av pågående utredning om deras principalers lönereglering. I kompetens och anställningshänseende torde lantmätarebiträdena kunna jämföras med berörda biträden hos lantbruksingenjörerna. För dessa senare föreslås nu förbättrade anställnings- och avlöningsvillkor med ökat tillskott av statsmedel. Det synes därför fullt befogat att jämväl lantmätarebiträdena beredas någon om än ringa förbättring i sin ställning.

Under återopande i övrigt av lantmäteristyrelsens framställning i ärendet, vilken fogas som bilaga till motionen, få vi hemställa,

att riksdagen dels måtte besluta att för lönefyllnad till tekniska biträden hos lantmätare enligt i lantmäteristyrelsens ovan nämnda skrivelse angivna grunder för budgetåret 1930/31 anvisa ett extra anslag av 42,000 kronor;

dels uttala, att någon begränsning i högsta sammanlagda årliga anställningstid för tekniska biträden hos distriktslantmätare icke vidare skall tillämpas.

Stockholm den 21 januari 1930.

Gustaf Andersson
i Rasjön.

Gust. Pettersson
i Hällbacken.

Bilaga 1.

Nr 1905.

Till Konungen.

På sätt lantmäteristyrelsen i särskild skrivelse denna dag meddelar, avser styrelsen icke att föreslå någon ändring i fråga om redan upptagna anslag till lantmäteripersonal, som sysselsättes med utförande av lantmäteriförrättningar.

Däremot bör styrelsen i sammanhang med nämnda anslagsfrågor upptaga till behandling framställning av de hos lantmäternas anställda tekniska biträdena om beredande av ordinarie anställning och lön å stat för dem.

Innan lantmäteristyrelsen går in på en närmare redogörelse för nämnda framställning och de uttalanden och förslag, vartill densamma givit anledning, torde böra lämnas en kort översikt över nuvarande organisation av den med praktisk lantmäteriverksamhet sysselsatta personalen, med särskilt avseende fäst på de tekniska biträdenas anställnings- och löneförhållanden.

Nuvarande organisation av lantmäteripersonalen å distrikten.

Lantmäteristyrelsen tillåter sig till en början erinra därom, att landet för närvarande är indelat i 199 lantmåteridistrikt, ett vart med en distriktslantmätare som innehavare.

Distriktslantmäternas, vilka tillsätts av Eders Kungl. Maj:t genom fullmakt, utöva lantmäteriverksamhet på eget ansvar, med biträde i mån av behov av extra lantmätare och tekniska biträden.

De extra lantmäternas, vilka konstitueras av lantmäteristyrelsen, äro sålunda i regel i fråga om praktisk lantmäteriverksamhet hänvisade att efter förordnande av lantmäteristyrelsen verka såsom medhjälpare i tjänsten åt distriktslantmätare. Efter tre års väl vitsordad tjänstgöring med företrädesvid praktisk lantmäteriverksamhet samt efter avlagd kulturteknisk examen kunna extra lantmäternas emellertid av lantmäteristyrelsen dels ställas till överlantmätares och länsstyrelses förfogande för erhållande av förordnanden till lantmäteriförrättningar, dels förordnas att för viss tid och i den utsträckning, styrelsen för varje särskilt fall bestämmer, vikariera för distriktslantmätare. Antalet extra lantmätare är obestämd och ytterst beroende av det antal elever, som Eders Kungl. Maj:t årligen bestämmer må av lantmäteristyrelsen antagas. För närvarande finnas inom kåren, förutom 6 ordinarie assistenter å övergångsstat, 129 extra lantmätare. Av dessa tjänstgör emellertid endast omkring 75 st. såsom tjänstemedhjälpare hos distriktslantmätare, under det de övriga äro förordnade antingen till tjänstgöring hos lantmäteristyrelsen eller å lantmåterikontor eller också till viss självständig verksamhet. Med hänsyn därtill att extra lantmätararvoden utgå till i styrelsen tjänstgörande amanuenser, extra assistenter å kontoren och självständigt verkamma extra lantmätare komma av de såsom medhjälpare åt distriktslantmätare tjänstgörande extra lantmäternas endast ungefär 60 st. i åtnjutande av i staten för den med lantmäteriförrättningar sysselsatta personalen upptaget extra lantmätararvode, under det övriga tjänstemedhjälpare äro i avsaknad av dylik förmån. Samtliga tjänstemedhjälpare äga jämlikt nådiga kungörelsen den 15 maj 1925 (nr 192) angående tillskott till dyrtidstillägg för vissa lantmätare att av statsmedel erhålla visst tillskott till inkomster för arbete enligt lantmåteritaxan och åtnjuta därjämte resekostnads- och traktamentsersättning i enlighet med resereglementet för lantmätare. Vederbörande distrikts-

lantmätare har i övrigt att själv avlöna tjänstemedhjälparen. och utgår denna avlöning i allmänhet efter viss procent av det enligt lantmäteritaxan belöpande arvodet för av medhjälparen utfört arbete.

Hos distriktslantmätare ävensom hos sådan extra lantmätare, vilken ställts till överlantmätarens och länsstyrelses förfogande för erhållande av förordnande till lantmäteriförrättningar, äger lantmäteristyrelsen att såsom tekniskt biträde förordna lämplig person d. v. s. sådan, som utan att hava avlagt lantmäterieexamen och konstituerats till extra lantmätare styrker sig hava förvärvat kunskap och erfarenhet rörande sådant arbete, vid vars utförande hans biträde ifrågasättes.

*Bestämmelser
rörande
användningen
av tekniska
biträden.*

Rätten för lantmäteristyrelsen att meddela på eget ansvar arbetande lantmätare tillstånd att använda tekniskt biträde i tjänsten tillkom genom bestämmelse i 1909 års lantmäteriinstruktion (Sv. förf. nr 138). Uti 28 § sista stycket i nämnda instruktion stadgades: »och må lantmäteristyrelsen därjämte för viss tid och i den utsträckning, styrelsen för varje gång bestämmer, meddela extra lantmätare tillstånd att, förutom medhjälpare i tjänsten, såsom tekniskt biträde, jämväl vid arbeten å fältet, använda den, som utan att hava avlagt lantmäterieexamen och konstituerats till auskultant, styrker sig hava förvärvat kunskap och erfarenhet rörande arbete, vid vars utförande hans biträde ifrågasättes», och gällde enligt 29 § enahanda bestämmelser i fråga om tillstånd för distriktslantmätare att använda tekniskt biträde. Sådant biträde hade enligt 46 § skyldighet att i likhet med tjänstemedhjälpare föra dagbok över alla resor och göromål. I fråga om den sålunda skedda instruktionsändringen hade lantmäteristyrelsen i sin underdåniga framställning den 11 september 1909 i ämnet anfört: »Här upptaget stadgande om rätt för lantmätare att även använda tekniskt biträde, som icke tillhör lantmäteristaten eller tagit lantmäterieexamen, har motsvarighet beträffande i statens tjänst anställda lantbruksingenjörer samt tjänstemännen i väg- och vattenbyggnadsdistrikten (Kungl. Maj:ts nädiga reglemente för statens lantbruksingenjörer och lantbruksstipendiater den 22 november 1907, 9 §, och nädiga taxan på arvode för förrättningar, som verkställas av tjänstemännen i väg- och vattenbyggnadsdistrikten, den 28 september 1888, 12 §). Stadgandet har här influtit jämväl i syfte att minska befarade olägenheter till följd av den nedsättning, som skett i avseende å antalet befattningar.» Uti sedermera tillkomna lantmäteriinstruktioner den 23 december 1920 (nr 927) och den 14 mars 1924 (nr 42) samt i nu gällande instruktion den 11 november 1927 (nr 407) hava de tekniska biträdena upptagits bland »Lantmäteripersonal, som sysselsättes med utförande av lantmäteriförrättningar».

I fråga om användningen av samt kompetensfordringarna för tekniskt biträde stadgade 1920 och 1924 års lantmäteriinstruktioner, att lantmäteristyrelsen ägde meddela föreskrifter i ämnet, varvid i sistnämnda instruktion (57 §) fanns utsagt, att åt dylikt biträde finge uppdragas att verkställa »mättnings-, utstaknings- och därmed jämförliga göromål». Nu gällande lantmäteriinstruktion innehåller i berörda hänseenden följande bestämmelser: »56 §. Hos distriktslantmätare eller sådan extra lantmätare, vilken ställts till överlantmätarens och länsstyrelses förfogande för erhållande av förordnande till förrättningar, äger lantmäteristyrelsen såsom tekniskt biträde förordna lämplig person; och skola därvid bestämmelserna i 53 § andra stycket äga motsvarande tillämpning. Åt tekniskt biträde må uppdragas att verkställa mättnings-, utstaknings- och andra därmed jämförliga göromål, allt i enlighet med de närmare föreskrifter, som lantmäteristyrelsen utfärdar», samt »73 §. Om vad som fordras för att erhålla förordnande såsom tekniskt biträde äger lantmäteristyrelsen meddela föreskrifter.» Ovan åberopade 53 § innehåller bestämmelser om extra lantmätarens tjänstgöring, och har sagda paragraf andra stycket följande lydelse: »Vid meddelande

av förordnande, varom här är fråga, skall lantmäteristyrelsen tillse, att behovet av arbetskrafter för olika ändamål i skilda delar av landet blir på bästa möjliga sätt tillgodosett.»

Med föranledande av ovan nämnda bestämmelser i lantmäteriinstruktionen har lantmäteristyrelsen uti den 31 december 1928 utfärdad, från och med den 1 mars 1929 gällande arbetsordning för distriktslantmätarna jämte dessas tjänstebiträden ifråga om användningen av tekniskt biträde stadgat följande: »44 §. Distriktslantmätare må åt hos honom förordnat tekniskt biträde uppdraga nedanstående fältarbeten, dock endast i den mån han finner desamma kunna åt biträdet anförtros, nämligen: 1. Stakning och mätning av stomlinjenät och mätningslinjenät, sedan plan för dessa arbeten blivit av lantmätare upprättad. 2. Polygonmätning, sedan plan för mätningens utförande blivit av lantmätare upprättad. 3. Numerisk och grafisk detaljmätning. 4. Utstakning, markering och säkerställande av ägogräns, som blivit till sitt läge av lantmätare bestämd. 5. Anbringande och inmätning av stödpunkter och försäkringsmarkeringar. 6. Höjdmätning efter av lantmätare uppgjord plan. 7. Mätning av väg samt utstakning av väglotter. 8. Mätning av hägnad samt utstakning av hägnadslotter. Tekniskt biträde, som genomgått teoretisk utbildningskurs, motsvarande minst skogshögskolans forstmästarekurs, må därjämte sysselsättas med räkning av ståndskog. Tekniskt biträde må å distriktslantmätarens expedition sysselsättas med förekommande göromål. Samtliga göromål, som utföras av tekniska biträden, skola ske efter vederbörande distriktslantmätarens eller hos honom anställd tjänstemedhjälparens anvisning ifråga om arbetets utförande och utslutande på distriktslantmätarens ansvar; och åligger det ovillkorligen distriktslantmätaren att utan särskild kostnad för det allmänna eller sakägare utöva en effektiv tillsyn över det tekniska biträdets arbete och avhjälpa i detsamma befutna brister.»

Beträffande kompetensfordringarna för nu ifrågavarande tekniska biträden innehåller berörda arbetsordning: »54 §. Föreslås någon till tekniskt biträde, vilken icke förut innehåft anställning såsom sådant biträde, skall bifogas dels intyg från distriktslantmätare om nöjaktig färdighet i linjestakning, ägomätning och kartritning ävensom om den föreslagnes lämplighet i allmänhet, dels ock bevis om en med hänsyn till den tillämnade verksamheten godkänd prövning inför vederbörande överlantmätare». Några kompetensfordringar i form av avlagda examina vid allmänna läroanstalter hava icke uppställts.

Vad sålunda sagts ifråga om distriktslantmätare gäller jämväl på eget ansvar arbetande extra lantmätare.

Tekniskt biträde åtnjöt från början ersättning för resa efter enahanda grunder, som gällde för lantmätarens tjänstemedhjälpare, d. v. s. ersättning för resekostnaden enligt resereglementet samt viss gottgörelse för kost och tidsspilla under resan. Ifrågavarande ersättning utgick enligt 1909 års lantmäteritaxa (Sv. förf. nr 166) och gäldades av vederbörande sakägare.

Samtidigt med att de med praktisk verksamhet sysselsatta lantmätarna genom nådig kungörelse år 1918 (nr 270) tillerkändes traktamentsersättning av allmänna medel under resor och förrättningar, kommo jämväl de tekniska biträdena i åtnjutande av samma förmån. Vid lantmäterikårens omorganisation från och med år 1921 övertog statsverket, förutom sagda traktamentsersättning, jämväl resekostnadsersättningen för distriktslantmätare och extra lantmätare beträffande flertalet tjänsteförrättningar, under det att, jämlikt det till grund här för liggande resereglementet för lantmätare (Sv. förf. nr 909 år 1920), tekniskt biträde tillkommande resekostnadsersättning oavsett förrättningens art städse skulle gäldas av vederbörande sakägare.

Rese- och traktamentsersättning till tekniska biträden.

Redan år 1921 gjorde lantmäteristyrelsen underdånig framställning angående statens övertagande av resekostnaderna för tekniskt biträde och anförde därvid bl. a.: »Såsom lantmäteristyrelsen vid flera tillfällen för Eders Kungl. Maj:t framhållit förhåller det sig så, att det för närvarande tillgängliga antalet lantmätare eller 300, vilket antal den år 1920 beslutade förändrade organisationen även räknat med, är otillräckligt för ombesörjande av lantmäteriverksamheten. Antalet distriktslantmätare är 200, och av återstående 100 tjänstemän kunna ej flera än omkring 60 beräknas stå till disposition såsom tjänstemedhjälpare åt distriktslantmätare. Härigenom ökas behovet av tekniska biträden. Antalet sådana har under år 1920 uppgått till 26, av vilka dock flertalet varit anställda endast för viss ofta kort del av året. Behovet av dylika biträden bör emellertid beräknas till 40 helårsanställningar eller i runt tal 500 månader.» Uti underdånig skrivelse den 8 december 1922 angående ändrade bestämmelser ifråga om statens bidrag till jorddelningsväsendet hemställde lantmäteristyrelsen änyo, att statsverket måtte övertaga resekostnaderna för hos lantmätare anställt tekniskt biträde, som med tillstånd av lantmäteristyrelsen begagnades, och anförde därvid bl. a.: »Under år 1921 anlätades tekniska biträden under sammanlagt 281 månader, och under år 1922 har den sammanlagda anställningstiden beräknats till 529 månader. Resekostnaderna för de tekniska biträdena uppgingo under år 1921 i runt tal till 9,000 kronor och hava för år 1922 beräknats till 18,000 kronor. Till följd därav att antalet examinerade lantmätare ökas och behovet av tekniska biträden därigenom minskas, komma utgifterna för statsverket till följd av ett beslut om statens övertagande av resekostnaderna för lantmätarnas tekniska biträden att successivt minskas. Skulle det emellertid anses, att en bestämmelse bör meddelas om maximiantalet månader för år för anställande av tekniska biträden, vågar styrelsen i överensstämmelse med sitt uttalande i sin ovanberörda framställning den 13 januari 1921 för närvarande ej föreslå lägre antal än 500.»

Nådlig proposition angående understöd av jorddelningsväsendet m. m. avgavs till 1923 års riksdag, och anförde föredragande departementschefen därvid rörande statens övertagande av resekostnaderna till ifrågasvarande tekniska biträden: »Vad i denna fråga anförts av lantmäteristyrelsen och de sakkunniga för revision av resereglementet synes mig till fullo utvisa, att resekostnadsersättningen till det tekniska biträdet bör — liksom redan är fallet beträffande traktamentsersättningen — gäldas av statsmedel, varför jag icke tvekar att förorda den i sådant avseende föreslagna förändringen. Emellertid synes mig statsverkets övertagande av resekostnaderna för tekniska biträden böra såsom av lantmäteristyrelsen ifrågasatts och av statskontoret föreslagits förbindas med bestämmelse om viss maximianställningstid för år räknat av tekniska biträden med rätt till dylik ersättning, och ansluter jag mig till lantmäteristyrelsens förslag, att sådan anställningstid för närvarande bestämmas till 500 månader årligen. Resekostnadsersättningen läser böra utgå av nionde huvudtitelns förslagsanslag till rese- och traktamentspenningar. Då, såsom statskontoret anført, någon höjning av detta anslag icke härav tarvas, läser någon särskild hemställan till riksdagen i denna del ej erfordras utan torde, därest riksdagen ej har något att erinra mot vad jag nu föreslagit, Kungl. Maj:t äga utfärda erforderliga ändringsföreskrifter.»

Mot vad sålunda anförts förklarade sig vederbörande utskott icke hava något att erinra, och gjordes ej heller av riksdagen någon erinran i ämnet.

Genom nådigt brev den 8 juni 1923 bemyndigade Eders Kungl. Maj:t lantmäteristyrelsen att antaga och hos distriktslantmätare anställa tekniska biträden med en sammanlagd anställningstid av högst 500 månader för år, med rätt för dylikt biträde att av statsmedel åtnjuta, förutom traktamentsersättning, jämväl resekostnadsersättning enligt ovannämnda resereglemente för lant-

mätare, och skedde i enlighet härmed ändring i berörda resereglemente genom nådig kungörelse samma dag (nr 239), vilken kungörelse trädde i kraft den 1 juli 1923.

Från sistnämnda dag äger alltså tekniskt biträde att av statsmedel åtnjuta förutom traktamentsersättning jämväl resekostnadsersättning efter de grunder, som gälla för distriktslantmätare och extra lantmätare. I fråga om berörda ersättningar hänföres tekniskt biträde till rese- och traktamentsklass III E i allmänna resereglementet. Avlöning till tekniskt biträde utgår i övrigt från vederbörande distriktslantmätare, som med biträdet har att i fråga om avlöningsvillkoren själv träffa uppgörelse.

Antalet hos lantmätare förordnade tekniska biträden utgjorde den 1 nästlidne juli 96 stycken.

En under år 1928 bildad sammanslutning mellan hos lantmätare anställda tekniska biträden har nu i skrivelse till lantmäteristyrelsen den 29 december 1928 hemställt, att styrelsen måtte hos Eders Kungl. Maj:t göra framställning om ändrade bestämmelser i fråga om de tekniska biträdena, så att dessa genom fastare organisation och tryggare anställningsförhållanden i rättsligt avseende erhöles statstjänstemäns ställning. Till stöd för denna hemställan, vilken här bifogas, hava de tekniska biträdena anfört huvudsakligen följande.

Framställning från de tekniska biträdena.

Det arbete, som en distriktslantmätare hade att utföra, inrymde så många olika slag av göromål, att det icke vore möjligt för honom själv verkställa dem alla. För att lösa dessa arbetsuppgifter, speciellt beträffande fältarbeten, finge hos distriktslantmätarna förordnas extra lantmätare. På särskild ansökan förordnade lantmäteristyrelsen dessutom lämplig person såsom tekniskt biträde att likaledes biträda vid lantmåteriförrättingars utförande. Under de senare åren hade tekniska biträden i stor utsträckning kommit till användning för att fylla kravet på arbetskraft med lägre fackutbildning. Att utbilda så stort antal lantmätare, att det motsvarade behovet av arbetskraft å distrikten, hade ansetts olämpligt, emedan extra lantmätarna då ej inom rimlig tid skulle kunna erhålla ordinarie befattning. Dessutom vore det slöseri med kvalificerad arbetskraft, då extra lantmätarna under alltför lång tid skulle sysselsättas med fältarbeten. Lantmäteristyrelsen förordnade för närvarande tekniska biträden hos distriktslantmätarna i enlighet med bestämmelserna i gällande lantmåteriinstruktion. Många av de tekniska biträden, vilka från början utbildat sig för annan verksamhet, hade efter 10—15 års arbete inom en så speciell gren, som lantmåteriet obestriddigen vore, svårt att upptaga konkurrensen på ett annat område för att där skapa sig framtid och tryggad ålderdom.

Det sätt, på vilket de tekniska biträdena rekryterades, och den olikartade utbildning de ägde, kunde emellertid icke sägas fylla anspråken på en lämpligt och ändamålsenligt sammansatt kår, avsedd att fylla behovet av lägre funktionärer. En utbildningskurs för tekniska biträden finge därför anses nödvändig, och borde lantmäteristyrelsen närmare utforma läroplaner och fordringar för denna kurs. Utbildningen kunde även tänkas kompletterad med en andra kurs efter exempelvis två års tjänstgöring såsom extra tekniskt biträde. Dessa kurser borde vara avgiftsfria och vardera icke taga längre tid än två månader.

Tekniska biträden borde konstitueras till ett antal, motsvarande stadigvarande behov av arbetskraft, samt borde dessutom, när så behövdes, extra befattningshavare förordnas.

Distriktslantmätare och extra lantmätare åtnjöt dels lön av statsverket, dels gottgörelse av sakägare enligt taxa för i tjänsten utförda arbeten. Tekniska biträden vore däremot distriktslantmätarnas enskilda biträden och avlönades av distriktslantmätarna. Emellertid hade Kungl. Maj:t bemyndigat lantmåteri-

styrelsen att antaga och hos distriktslantmätare anställa tekniska biträden med en sammanlagd anställningstid av högst 500 månader för år med rätt för dylikt biträde att av statsmedel åtnjuta rese- och traktamentsersättningar. Tekniskt biträde hos lantmätare vore enligt gällande bestämmelser att hänföra till rese- och traktamentsklass III E, och gällde för tekniska biträden tillämpliga delar av resereglementet för lantmätare. Antalet av lantmäteristyrelsen under år 1928 förordnade tekniska biträden utgjorde 104 stycken, varför deras förordnande med rätt att åtnjuta rese- och traktamentsersättning av statsmedel i medeltal endast kunde bliva 5 månader per arbetsår och biträde. Under den övriga delen av året åtnjöte således biträdet ej någon ersättning för resor och uppehälle å förrättningsställena i de fall, där principalen ej bestred resekostnaderna.

Emedan de tekniska biträdena vore att betrakta såsom hos distriktslantmätarna enskilt anställda samt av distriktslantmätarna avlönades, komme biträdena icke i åtnjutande av för motsvarande befattningshavare inom andra statliga verk tillkommande statspension. Ej heller finge de tekniska biträdena åtnjuta semester utan att därvid helt gå miste om all inkomst. Ett tekniskt biträde finge i regel under hela sin tjänstetid utföra fältmätningar, vilka vore fysiskt krävande, varför ett tekniskt biträde ej gärna kunde med ekonomiskt och tekniskt gott resultat utföra mätningsarbeten längre än till 50 å 55 år, då dessa arbeten krävde en fysisk spänstighet, som mera sällan kunde påräknas vid högre ålder. Dock torde de tekniska biträdena kunna beredas lämplig tjänstgöring å länens lantmäterikontor, eventuellt efter dispens såsom assistenter, från den tid, då de icke lämpligen kunde sysselsättas med fältmätningssuppgifter, intill dess de uppnådde pensionsålder, vilken lämpligen borde vara samma som för lantmätare d. v. s. 65 år.

De tekniska biträdena föreslå i sin framställning två alternativ till lönestat.

Enligt det ena alternativet skulle ordinarie befattningshavare äga åtnjuta avlöning enligt de i Kungl. Maj:ts avlöningsreglemente den 22 juni 1921 (nr 451) för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen, givna föreskrifter och under de i detsamma stadgade villkor. Ordinarie biträde skulle hänföras till i detta reglementes löneplan upptagna avdelning B och lönegrad 15. Förutom dessa löneförmåner skulle utgå dyrtidstillägg i enlighet med bestämmelserna i Kungl. Maj:ts kungörelse den 15 juni 1923 (nr 265) med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst samt rese- och traktamentsersättning i enlighet med gällande resereglemente samt resereglementet för lantmätare. Tekniskt biträde skulle hänföras till rese- och traktamentsklass II E.

Enligt det andra alternativet skulle ordinarie tekniskt biträde hänföras till avlöningsreglementets avdelning B, lönegrad 4, varjämte dyrtidstillägg samt särskilt tillskott till dyrtidstillägg borde utgå i likhet med för lantmätare. Det belopp, på vilket tillskott till dyrtidstillägg på grund av inkomster av arbete enligt gällande lantmäteritaxa skulle utgå, borde beräknas till 3,000 kronor för år. Dessutom skulle till tekniska biträden utgå rese- och traktamentsersättning enligt gällande resereglementen.

Om det första alternativet tillämpades, skulle tekniska biträdets principal till statsverket ersätta ett belopp, som motsvarade skillnaden mellan den statsavlöning, tekniska biträdet skulle erhålla i de ifrågasatta bägge fallen. Komme däremot bestämmelserna enligt det andra alternativet att tillämpas, borde tekniska biträdet även åtnjuta avlöning enligt särskild uppgörelse med principalen, och kunde sådan avlöning antingen utgå efter visst fixerat belopp eller efter viss procent av det arvode, förrättningsman ägde uppbära för de förrättningsåtgärder, biträdet utförde.

Det föreslås, att tekniskt biträde, som före tillträde av ordinarie befattning innehåft förordnande längre tid än tre år, borde få tillgodoräkna sig förut använd tid vid beräkning av honom tillkommande ålderstillägg.

Extra tekniskt biträde skulle få åtnjuta avlöningsförmåner från extra anslag, ställt till lantmäteristyrelsens förfogande, och borde denna avlöning lämpligen uppgå till en tredjedel av den lön, tekniskt biträde i lägsta åldersklassen upp-
bure, jämte rese- och traktamentsersättning efter rese- och traktamentsklass II E.

Uti skrivelse den 9 nästlidne januari har lantmäteristyrelsen anmodat rikets överlantmätare att, efter inhämtande, i den mån vederbörande överlantmätare så funne lämpligt, av yttranden från länets distriktslantmätare, till styrelsen inkomma med utlåtande rörande den av de tekniska biträdena sålunda gjorda framställningen. Uti hit inkomna svar, vilka bifogas, hava överlantmätarna i huvudsak anfört följande.

*Infordrade
utlåtanden.*

Överlantmätaren i Stockholms län: Frågan om de tekniska biträdenas överförande till statlig kår kunde ännu icke göras till föremål för slutligt avgörande, och den gjorda framställningen borde alltså icke föranleda ytterligare åtgärder. Dels saknades nämligen tillräcklig erfarenhet om den nya jorddelningslagens verkningar i fråga om behovet av dylika biträden, dels borde nu föreliggande fråga under alla förhållanden lösas först i sammanhang med frågan om extra lantmätarnas ställning inom kåren. Det behov, som möjligen kunde ifrågasättas i nu förevarande hänsende, vore icke några nya tjänstemän inom kåren utan mera kvalificerade hantlangare, vilka med skicklighet och rutin kunde utföra en del mätningsarbeten. De tekniska biträdenas anställande å lantmäterikontor vid tekniska granskningsgöromål eller såsom assistenter avstyrktes. Möjligen skulle anställning kunna beredas dem för utförande av vissa nu åt kvinnliga biträden eller vaktmästare anförtrödda göromål, vilket dock alldeles säkert skulle bliva oekonomiskt för statsverket.

Överlantmätaren i Uppsala län: Man kunde ifrågasätta nödvändigheten av att organisera de tekniska biträdena statligt allenast av den anledning, att vissa lantmäteriarbeten kunna utföras av sådana biträden, eller därför, att ett stort, under senare åren tämligen konstant behov av dylika biträden förelegat. Emellertid vore lämpligt, att de tekniska biträdena erhöles sjukhjälp av statsmedel samt pensionering efter visst antal tjänstgöringsår, varigenom deras ställning bleve fullt tryggad. Tanken på statsavlöning måste avvisas, däremot vore semesterbidrag en icke obillig fordran. Någon särskild utbildningskurs eller fordran på avlagd realskoleexamen för biträdena borde icke ifrågasättas, då folkskoleunderbyggnad vore fullt tillräcklig. Tekniska biträdens uppflyttning i rese- och traktamentsklass II E vore lämpligt. Däremot avstyrktes deras anställning å lantmäterikontor.

Överlantmätaren i Södermanlands län: De tekniska biträdena borde icke äga större utbildning, än som för fältarbetet vore behöfligt. Biträdenas förslag angående anställning å lantmäterikontor för granskningsarbeten kunde ej förordas. Däremot vore äldre tekniska biträden lämpliga som kanslibiträden och kontorsbiträden, men vore sådana tjänster för få för att räcka till reträttplatser för alla tekniska biträden. Redan det nu rådande avlöningssystemet innebure i många fall en ekonomisk uppoffring av vederbörande lantmätare, som använde tekniskt biträde; de framställda löneanspråken vore därför för höga, kanslibiträdesinkomst vore tillfyllest. Som första organisationsform förordades statliga arvoden och en på frivilliga avgifter grundad pensionsförsäkring samt utvidgad rätt till rese- och traktamentsersättning. I eventuellt fastare organisation borde högst 50 tekniska biträden ingå.

Överlantmätaren i Östergötlands län: Utredning angående behovet av och möjligheterna för en ökning av antalet extra lantmätare erfordrades, innan bestämd ståndpunkt togs till förslaget om en fast statlig organisation för de tekniska biträdena, vilka biträden i regel icke med fördel kunde användas till andra göromål än sådana av rent teknisk art. Även om en ökning av antalet extra lantmätare skulle ske komme ett visst behov av tekniska biträden att kvarstå, varför i rimlig mån en förbättrad ställning borde beredas dessa biträden, dock endast genom provisoriska bestämmelser, vilka skulle gälla de ekonomiska spörsmålen samt eventuellt kompetensfordringar. Vidare vore rättvist, att tekniska biträden bereddes tillskott till dyrtidstillägg av statsmedel, och vore intet att erinra mot, att eventuellt särskilda arvoden bereddes tekniska biträden i likhet med extra lantmätarna. Ett trängande behov vore, att nu förefinlig inskränkning ifråga om tiden, varunder tekniska biträden ägde rätt till reseersättning, bortföle.

Överlantmätaren i Jönköpings län: Förslaget att anställa tekniska biträden å lantmäterikontoren, vare sig som kanslibiträden eller assistenter, avstyrkes. De tekniska biträdenas framställning borde icke föranleda någon åtgärd. På grund av arten av de göromål, nämligen fältarbeten, som utfördes av dessa biträden, vore bäst med fortgående förnyelse av uppsättningen biträden av detta slag, så att de icke bleve kvar vid lantmäteriet efter uppnådda exempelvis 45 år.

Överlantmätaren i Kronobergs län: Åtgärder för beredande åt de tekniska biträdena av en bättre ställning än de nu innehade, tillstyrktes; det andra alternativet i deras förslag till lönebestämmelser förordades. Högst 50—60 tekniska biträden borde anställas. Väsentliga nackdelar vore förenade med nu gällande inskränkning beträffande den tid, varunder reseersättning utginge till biträden.

Överlantmätaren i Kalmar län: De tekniska biträdena borde endast förekomma såsom arbetshjälp vid avlastandet av tillfälliga arbetsanhopningar. Dessa biträden, vilka liksom lantmätarnas rit- och skrivbiträden vore vederbörandes enskilda biträden, vore icke sämre ställda än annan privatanställd personal; statsverket hade gjort tillfyllest genom att i de flesta fall utbetala rese- och traktamentsersättning till biträdena.

Överlantmätaren i Gotlands län: Det vore önskvärt med statlig organisation av tekniska biträden, varigenom dessa biträden kunde åläggas ansvar för utförda arbeten. Erforderliga kunskaper borde lämpligast bibringas biträdena genom särskild undervisningskurs, varvid färdighet av praktisk art vore undervisningens väsentliga mål. Vad beträffade användandet av tekniska biträden å lantmäterikontor, borde en viss försiktighet iakttagas. Måhända skulle en början kunna göras med tjänstgöring under semester för kanslibiträden.

Överlantmätaren i Blekinge län: Behovet av tekniska biträden vore uppenbart. I främsta rummet borde en viss mindre pension beredas dylika biträden efter 60 levnads- och 35 tjänsteår. Utbildning av biträden borde ske vid av lantmäteristyrelsen anordnad lärokurs. Beträffande avlönningar av statsmedel borde tekniska biträden jämföras med lantbruksingenjörernas assistenter, vilka för närvarande av statsverket åtnjote ett belopp av 75—125 kronor per månad. Någon ändring beträffande rese- och traktamentsersättning vore ej behöfelig.

Överlantmätaren i Kristianstads län: Framställningens syftemål vore »ur alla synpunkter behjärtansvärd», men ökad utbildning och ökat ansvar för de tekniska biträdena erfordrades. Vidare förordades utredning rörande behovet av ökat antal lantmateridistrikt samt fackutbildad personal i övrigt och i samband därmed jämväl utredning av frågan om de tekniska biträdenas utbildning och tjänsteställning. Med hela denna utredning borde emellertid anstå, tills den nya jorddelningslagstiftningen tillämpats några år.

Överlantmätaren i Malmöhus län: De tekniska biträdenas ställning på ordinarie stat skulle medföra vissa fördelar för det allmänna därigenom att man då finge vissa garantier för tekniska biträdets ansvarighet för av honom verkställda arbeten. Frågan vore dock för tidigt väckt och borde ej lösas fristående utan endast i samband med hela frågan om lantmåteriets verksamhetsområde och framtida organisation; äldre extra lantmätare borde framför tekniska biträden komma å ordinarie stat.

Överlantmätaren i Hallands län: »Om också utvecklingen visat, att biträden med lägre kvalifikationer kunna med fördel användas inom lantmåteriväsendet, är därmed emellertid icke sagt, att dylika biträden böra vinna statsanställning.» Tekniska biträden måste i likhet med lantmätarnas kontorspersonal anses som distriktslantmätarnas enskilda biträdespersonal och borde alltså helt och hållet avlönas av dessa.

Överlantmätaren i Göteborgs och Bohus län: Syftemålet att ernå säkrare ställning förtjänade allt avseende, så mycket mera som behov av tekniska biträden säkerligen komme att alltjämt finnas, antagligen i ökad utsträckning. Mycket skulle vinnas, om tekniska biträden inrangerades bland extra ordinarie tjänstemän med lön, motsvarande lönegrad B4 och därjämte ersättning för arbete enligt avtal med principalen. De tekniska biträdenas framställning vilken »vore något färgad av den överkvalifikation, som enligt mitt förmenande finnes hos en stor del av nuvarande tekniska biträden», vore alldeles för anspråksfull, men om den skulle beaktas, vore det senare förslaget till lönestat antagligast.

Överlantmätaren i Älvsborgs län: Det vore vanskligt att efter endast ett års tillämpning av den nya jorddelningslagen bedöma framtida arbetsmängd, varför frågan vore för tidigt väckt och för närvarande icke borde föranleda till någon åtgärd.

Överlantmätaren i Skaraborgs län: Det vore till fullo konstaterat, att lantmåterikårens nuvarande numerär vore för liten för tillgodoseende av det förefintliga behovet av arbetskrafter, och att någon ändring i detta hänseende näppeligen torde vara att för framtiden emotse, varför allt fortfarande tekniska biträden komme att erfordras. Det vore emellertid överdrivet att de tekniska biträdena skulle behöva pensioneras vid 50—55 års ålder. »Det finnes distrikt, som äro så små, att de endast bereda innehavaren själv sysselsättning. Denne måste med eller mot sin vilja finna sig i att utföra inom distriktet förekommande mätningsarbeten ända till dess han vid 65 års ålder avgår med pension.» Utom i enstaka fall skulle de tekniska biträdena icke kunna utföra så kvalificerat arbete, som åläge assistent. Möjligen kunde de tjänstgöra såsom kansli-biträden. I fråga om biträdenas förkunskaper borde minst fullständig real-skoleexamen fordras jämte viss större kunskap i matematik. Särskild utbildningskurs därutöver vore erforderlig. På ena eller andra sättet borde de tekniska biträdenas ställning tryggas, och borde de avlöningsförmåner, lantbruksingenjörernas assistenter åtnjöte, lämpligen tjäna till föredöme. Det framställda förslaget kunde emellertid ej godkännas på grund av däri förekommande överdrivna fördringar.

Överlantmätaren i Värmlands län: Behovet av tekniska biträden syntes bliva stadigvarande, varför biträdenas önskan att vinna en tryggare ställning borde beaktas. Däremot vore helt uteslutet, att tekniskt biträde skulle kunna erhålla tjänstgöring såsom assistent. Dessutom vore det först nämnda alternativet i förslaget till lönestat oanvändbart.

Överlantmätaren i Örebro län: Det vore nödvändigt med tekniska biträden såväl nu som under säkerligen lång tid framåt, även om man finge räkna med en så smaningom skeende minskning i antalet biträden; det torde vara ofrånkomligt, att förbättring skedde av biträdenas för närvarande vanskliga ställning. Tekniskt biträde torde kunna erhålla anställning såsom biträde å lantmåterikontor, men ej såsom assistent.

Överlantmätaren i Västmanlands län: De tekniska biträdena utgjorde ett nödvändigt tillskott av arbetskraft inom lantmäterikåren, och under sådana förhållanden kunde ej något vara att erinra emot, att lämpligt antal dylika biträden bereddes en tryggare ställning. Sedan kunde banan väntas locka väl kvalificerade aspiranter, och torde de komma att vinnlägga sig om egen förkovran. Några särskilda utbildningskurser syntes icke erforderliga, utan torde vara tillräckligt, om utbildningen grundades på inhämtande av kunskaper och färdighet under och genom praktik, varefter såsom nu prövning inför överlantmätaren skulle följa. Det syntes möjligt att placera de tekniska biträdena såsom kansli- eller kontorsbiträden, dock efter prövning av vederbörandes kvalifikationer för speciellt detta slag av arbete. Att tekniskt biträde skulle kunna vinna anställning såsom assistent vore däremot ej möjligt. Fast anställning åt tekniska biträden skulle kunna beredas ett femtiotal biträden. Vad anginge löneförslaget vore det första löneförslaget icke genomförbart, utan vore mera lämpligt med ett antal fasta arvoden samt ersättning för utfört arbete enligt avtal med principalen, allt i likhet med vad nu är förhållandet med extra lantmätarna. En sådan anordning torde emellertid kräva särskilda bestämmelser angående rätt till pension.

Överlantmätaren i Kopparbergs län: Behovet av arbetskrafter utöver examinerade lantmätare kunde icke längre betecknas såsom tillfälligt ävensom att åtskilligt lantmäteriarbete vore av den art, att det väl kunde utföras av icke examinerad arbetskraft. Användningen inom länet av tekniska biträden hade givit gott resultat beträffande såväl biträden med teoretisk underbyggnad som sådana, vilka utan annan underbyggnad än folkskola börjat såsom hantlangare. Vid beredande av bättre ekonomisk ställning åt de tekniska biträdena borde iakttagas, att icke tvenne klasser lantmätare bildades, en högre och en lägre, utan borde de tekniska biträdena även för framtiden bliva vad de vore avsedda till eller biträden åt distriktslantmätarna för utförande av vissa rent tekniska arbeten under principalens ledning. Utbildningen borde, utan några särskilda fordringar på realskoleexamen eller dylikt, främst inriktas på praktisk erfarenhet, och borde inträde vid eventuell teoretisk kurs vinnas först efter fem års praktik och därvid vunnit vitsord om lämplighet i alla hänseenden. Det av de tekniska biträdena föreslagna sättet för rekrytering och utbildning syntes icke vara synnerligen lyckligt; bättre vore säkerligen det nuvarande systemet, kompletterat genom visst antal, förslagsvis 50, ordinarie tjänster och särskild utbildningskurs endast för aspiranter till dylik ordinarie tjänst. Tveksam vore tekniska biträdens lämplighet att tjänstgöra å lantmäterikontor; i varje fall måste avvisas tanken på assistenttjänst för dem.

Överlantmätaren i Gävleborgs län: Kravet på fastare organisation och ställning för tekniska biträden syntes i viss mån berättigat, emedan dessa biträden även framdeles vore nödvändiga. Rese- och traktamentsersättning till de tekniska biträdena borde utgå utan nu gällande inskränkning i fråga om anställningstid. Ifrågasatt organisation för de tekniska biträdena eller inrättande av ordinarie tjänster för desamma kunde ej bedömas för sig utan först i samband med tillgodoseende av behovet i dess helhet av arbetskrafter å lantmäteridistrikter. Vad förslaget att bereda de tekniska biträdena kontorstjänst anginge, så borde för biträdestjänst på lantmäterikontoren huvudsakligen användas kvinnlig arbetskraft, och borde anställande av tekniska biträden såsom assistenter ej ifrågakomma. Förslagets genomförande vore varken lämpligt eller möjligt; däremot borde ett fåtal äldre tekniska biträden med större kvalifikationer få sin tjänstgöring ordnad på liknande sätt som extra lantmätarnas eller uppföras på ordinarie stat, och torde sådana tekniska biträdens kompetens kunna ökas genom tjänstgöring och teoretiska kurser, som ansåges påkallade.

Överlantmätaren i Västernorrlands län och länets lantmätare hava vid sammanträde dryftat de tekniska biträdenas framställning samt framhålla: Den omständigheten, att ett visst behov finnes för överlämnande av det mera mekaniska arbetet åt tekniska biträden, borde ej föranleda till skapandet av en kår upp till 100 personer, detta skulle säkerligen ej heller komma att vara till gagn för vare sig jordägarna eller lantmäteriet och lantmätarna. Däremot vore det behjärtansvärt, att tekniska biträden finge skälig pension, men torde frågan härom lämpligen kunna lösas från fall till fall; att göra de tekniska biträdena till ordinarie tjänstemän avstyrktes. För erhållande av förordnande såsom dylikt biträde borde ej erfordras större kompetens än realskoleexamen eller motsvarande; befattningen såsom assistent vore så pass krävande, att endast lantmätare kunde tillfyllest sköta densamma. Önskvärt vore, att alla tekniska biträden erhöles rese- och traktamentsersättning. En förbättring av lantmäterikårens nuvarande organisation skulle utan några avsevärda kostnader kunna bäst åstadkommas genom tillskapandet av en ordinarie ställning för de äldre extra lantmätarna.

Överlantmätaren i Jämtlands län: Såsom tekniska biträden borde användas sådana personer — gärna av högre kvalifikation såsom ingenjörer, jägmästare, studenter m. fl. — som under sommaren vore lediga från sin egentliga sysselsättning. På det sättet bleve dessa biträden tillfälliga och tagna bland yngre, fysiskt spänstiga personer. De göromål, som finge uppdragas åt tekniska biträden, vore av sådan enklare beskaffenhet, att lämpliga personer kunde lära sig dem och bli rutinerade på mycket kort tid, och vore särskilda av lantmäteristyrelsen anordnade kurser för tekniska biträden därför onödiga. Förslaget om dispens för tekniskt biträde att bliva assistent avstyrktes; dylika biträden vore ej heller i övrigt lämpliga för tjänstgöring på lantmäterikontoren. Möjligen skulle plats kunna beredas dem såsom vaktmästare under vintern eller då åldern gjort dem olämpliga för fältarbeten. Den föreslagna avlöningsstaten vore orimlig, och biträdenas framställning borde icke i vidare mån föranleda åtgärd, än att tekniska biträdena så vitt möjligt borde komma till användning såsom vaktmästare vid lantmäterikontor.

Överlantmätaren i Västerbottens län: Tekniska biträden finge anses såsom tillfällig arbetskraft; den erfarenhet, som hittills vunnits angående behovet av dessa biträden, utgjorde icke tillräckligt underlag för antagandet, att tekniska biträden skulle erfordras permanent och bära organiseras såsom en ordinarie kår; behovet av dessa biträden borde fortfarande fyllas med tillfälliga förordnanden. Däremot framhålles att ökning i antalet extra lantmätare säkerligen komme att erfordras och att det borde tagas under övervägande, huruvida icke i första hand ordinarie befattningar för extra lantmätare borde inrättas.

Överlantmätaren i Norrbottens län: De tekniska biträdena komme att fortfarande vara erforderliga inom lantmäteriet; deras ställning vore mindre väl ordnad. Emellertid vore de enda berättigade och önskvärda de tekniska biträden, vilka utan föregående dyrbar teoretisk utbildning skaffat sig vana i utförandet av enklare göromål, och borde med hänsyn härtill deras blivande löneförmåner bedömas. Förslaget innebure förmåner, vilka ej ens tillerkänts extra lantmätarna och antagligen ej heller komme att tillerkännas dessa. Tekniska biträdens anställning å lantmäterikontor borde icke under några förhållanden ifrågakomma. De förbättringar i biträdenas ställning, som kunde tänkas ifrågakomma vore, dels att tekniskt biträde, som en längre tid tjänstgjort hos lantmätare, kunde vid viss ålder erhålla en årlig pension av statsmedel, dels att alla anställda biträden skulle erhålla rätt till rese- och traktamentsersättning av statsmedel enligt klass III E.

Lantmäteri-
styrelsens
yttrande.

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår, har ungefär en tredjedel av överlantmätarna ställt sig helt avvisande till den av de tekniska biträdena gjorda framställningen. Två överlantmätare finna framställningen beaktansvärd men anse frågan vara för tidigt väckt. De övriga överlantmätarna anse en förbättrad ställning för biträdena vara av behovet påkallad, men finna däremot det i framställningen ifrågasatta sättet därför eller i övrigt föreslagna avlöningsvillkor i ena eller andra hänseendet icke kunna förordas.

Da nu lantmäteristyrelsen går att avgiva eget yttrande, vill styrelsen framhålla att saken bör i första hand ses ur synpunkten huruvida de tekniska biträdenas bibehållande allt fortfarande kan anses vara för lantmäteriarbetenas utförande behövt samt eljest ur allmän synpunkt önskvärt.

Lantmäteri-
arbetenas
omfattning.

Med denna utgångspunkt torde till frågans belysande först böra lämnas en översikt över lantmäteriarbetenas nuvarande omfattning samt över de faktorer, som kunna anses för framtiden inverka i ena eller andra riktningen på arbetsbördans storlek.

Lantmäteri verksamhetens omfattning från och med år 1921 framgår av efterföljande tablå, utvisande antalet avslutade förrättningar samt de arvoden, som härfor utgått:

År	Avslutade förrättningar och uppdrag					
	Verkställda efter förordnande		Verkställda utan förordnande		Summa	
	antal	arvode i kr.	antal	arvode i kr.	antal	arvode i kr.
1921	4,978	971,315	9,183	321,408	14,161	1,292,723
1922	5,497	1,232,109	11,008	381,581	16,505	1,613,690
1923	5,400	1,583,662	12,430	443,848	17,830	2,027,510
1924	5,108	1,391,717	11,153	429,446	16,261	1,821,163
1925	5,447	1,336,766	11,969	495,083	17,419	1,831,849
1926	6,185	1,257,895	12,306	533,041	18,491	1,790,936
1927	6,513	1,308,883	12,821	555,000	19,334	1,863,883
1928	—	—	—	—	1)16,016	1)1,551,961

Uti dessa uppgifter ingå emellertid ej vare sig förrättningar, vilka ej helt fullföljts utan inställts, sedan handläggning skett i större eller mindre utsträckning, eller förrättningar, vilka återkallats, innan någon handläggning förekommit. Vid det förra slaget av förrättningar hava dock åtgärder alltid förekommit, som krävt visst arbete och tid. Ehuru siffrorna således visa lägre än det verkligen utförda arbetet, torde dock i detta sammanhang härifrån kunna bortses.

Av ovanstående tablå synes, att förrättningarnas antal i stort sett ökats, och gäller detta förrättningar, som verkställts både med och utan förordnande.

Emellertid hava under år 1928 avslutats färre förrättningar än under de närmast föregående åren. Förhållandet förklaras därav, att år 1928 är det första år, varunder den nya jorddelningslagen varit i tillämpning, och att, innan tillräcklig erfarenhet och rutin vunnits i fråga om lagens tolkning och de nya bestämmelsernas tillämpning, handläggningen av förekommande förrättningar krävt längre tid än tillföre och även än vad framdeles kan be-

1) Med hänsyn till den med 1928 års ingång ikraftträdde nya jorddelningslagen är det omöjligt att för de båda grupperna förrättningar med och utan förordnande erhålla jämförbara siffror för tiden före och efter 1 januari 1928. För 1928 utföras därför endast slutsiffrorna.

räknas komma att ske. Ävenså måste givetvis det noggrannare förfarings-sättet beträffande avstyckningar medföra ökning i arbete och tidsåtgång för dessa förrättningar, jämfört med vad förut varit fallet ifråga om jordavsönd-ringarna.

Den lämnade statistiken blir emellertid ej fullständig, därest densamma ej kombineras med en upplysning om balanserade förrättningar. I denna del må hänvisas till efterföljande tablå:

År	Antal förrättningar		
	Började men ej avslutade	Ej handlagda	Summa balanserade
1921.....	3,499	3,834	7,333
1922.....	3,350	3,185	6,535
1923.....	3,110	2,866	5,976
1924.....	2,942	3,015	5,957
1925.....	2,815	3,079	5,894
1926.....	2,750	3,884	6,634
1927.....	2,871	3,498	6,369
1928.....	4,435	4,785	9,220

Bland balanserade förrättningar hava ej kunnat för åren 1921—1927 med-tagas förrättningar eller uppdrag utan förordnande, enär statistiska uppgifter häröfver ej finnas tillgängliga. Detta gör att den under dessa år förefintha arbetsbalansen är något större, än vad som framgår av ovanstående uppgifter.

År 1928 visar en avsevärd höjning av antalet såväl påbörjade men icke avslutade som icke handlagda förrättningar. Emellertid är även att märka den förskjutning, som under året genom avsöndringsförfarandets utbytande mot avstyckningsinstitutet skett mellan förrättningar med och utan förordnande. Även om ökningen således delvis är skenbar, kan dock i allt fall av tabellen utläsas, att antalet balanserade förrättningar vid sagda års utgång ökats. Detta samman-hänger delvis med vad förut angående verksamheten för sagda år anförts.

En jämförelse mellan de båda tablåerna ovan giver vid handen, att antalet under året avslutade förrättningar tillsammans med till följande år balanserade varit i stort sett i ständigt stigande. Sålunda var arbetstillgången, såvitt av antalet förrättningar kan bedömas, under åren 1921—1928 respektive 21,494, 23,040, 23,806, 22,218, 23,313, 25,125, 25,703 och 25,236 förrättningar.

Att lantmäteriförrättningarna sålunda ökat i antal sammanhänger i främsta rummet med egnahemsbildningens utveckling inom landet. Många andra fak-torer hava emellertid medverkat.

Två av dessa kunna anses vara av en mera tillfällig art. Lantmäteristyrelsen åsyftar härvidlag dels de enligt lagen den 18 juni 1925 om rätt i vissa fall för nyttjanderättshavare att inlösa under nyttjanderätt upplåtet område företagna inlösenförrättningar, dels ock de försäljningar och avstyckningar av bolags arren-degårdar, som föranletts av arrendelagstiftningen av den 27 juni 1927. Givet-vis bör för framtiden räknas med en minskning av antalet av dessa båda grup-per förrättningar, men det torde därför icke vara berättigat räkna med en minskning av totala antalet eller omfattningen av lantmäteriförrättningarna. Dels torde rågångs- och gränsregleringar av olika slag få en ökad betydelse, dels är det med visshet att förvänta, att den nya jorddelningslagens bestäm-melser om förbud mot avstyckning i vissa fall från sämjedelade fastigheter komma att medföra en ökning av de sekundära skiftenas antal. Sannolikt torde därjämte jorddelningslagens underlättande av omskiften komma att föranleda

en ökning av dessa förrättningar, en ökning som kan förväntas även av den genom sämjedelningar vid arvfall och annorledes småningom ökade uppsplittningen av jord inom de redan skiftade byalagen.

Riktigast torde alltså vara att räkna med en för framtiden någorlunda konstant, närmast något sig ökande arbetsbörda med hänsyn till antalet och omfattningen av lantmåteriförrättningar.

Därjämte har arbetet å de särskilda förrättningarna avsevärt ökats. En anledning härtill är det noggrannare förfaringssätt med avseende å fältarbetenas utförande, som kom i tillämpning på grund av föreskrifterna i mättningsförordningen den 17 december 1920 och som föranlett, att fältarbetena kräva avsevärt mera tid än förut. Vidare har emellertid den nya jorddelningslagen, med beaktande av dittills varande bristfälligheter i avseende å förrättingars utredning och handläggning i övrigt, lämnat föreskrifter, som väl skapa bättre garantier för en fullständig och redig handläggning av jorddelningsfrågor — särskilt må här erinras om de formlösa och i så stor utsträckning bristfälliga avsöndringarnas ersättande med verkliga avstyckningsförrättningar — men som givetvis också göra arbetet mera tidsödande.

Härtill kommer att å lantmåterikontoren lagts väsentligen ökad arbetsbörda, varför även extra lantmätare i större utsträckning än förut måst avdelas till tjänstgöring å desamma.

Att, på sätt vissa överlantmätare förutsatt, det om ett eller annat år skulle vara lättare att erhålla en överblick över frågan om lantmåteriförrättningarnas antal och omfattning samt arbetsbördans storlek torde knappast vara riktigt. Frågan är nämligen ytterst beroende av det ekonomiska livets utveckling, av statsmakternas lagstiftningsåtgärder och av andra liknande faktorer, vilka tid efter annan växla och vilka aldrig erhålla någon en gång för alla slutgiltig lösning. I sistnämnda hänseende må exempelvis här erinras, att nya mättningsmetoder tid efter annan komma i tillämpning; samtidigt som anspråken på noggrannhet växt med jordens ökade värde, ökas också ansträngningarna att finna arbetsbesparande instrument m. m. Frågan blir ej lättare om den undanskjutes. Nya spörsmål av olika slag komma alltjämt att växa upp, vilkas utveckling och lösning kunna synas innebära nya ovisshetsmoment. På dylikt sätt kan frågan komma att undanskjutas till allvarligt men för den allmänhet, vars intressen det ytterst gäller. Riktigast synes därför vara att anpassa lantmåteriets organisation efter arbetets art och omfattning, sådana dessa faktorer för det närvarande kunna bedömas, men att samtidigt tillse att organisationen om möjligt göres sådan, att den lätt kan jämkas både uppåt och nedåt, i den mån omständigheterna därtill föranleda.

*Lantmåteri-
personalens
storlek.*

Vid lantmåterikårens omorganisation år 1920 togs i beaktande det ökade arbete, som 1920 års mättningsförordning antogs komma att medföra. Det erforderliga antalet tjänstemän för den praktiska lantmåteriverksamheten beräknades därvid till 300, eller 200 distriktslantmätare och 100 extra lantmätare, men detta antal ansågs redan då bliva tillräckligt endast under förutsättning, att för framtiden i större utsträckning än dittills, särskilt för en del enklare fältarbeten, kunde anlitas icke utexaminerad personal eller personal med lägre utbildning. Denna utväg ansågs jämväl bliva nödvändig att tillgripa för att kunna bibehålla en lämplig proportion mellan antalet ordinarie och extra ordinarie befattningshavare inom kåren. Förhållandena hava ock utvecklats sig därefter, att lantmåteristyrelsen, trots att antalet extra lantmätare avsevärt ökats utöver de i staten upptagna 100 stycken med statsarvoden och trots utnyttjandet i största möjliga omfattning av förefintliga arbetskrafter inom kåren, nödgats anställa tekniska biträden till ett årligen ökat antal.

Lantmäteristyrelsen har för att utröna storleken av den biträdespersonal, som kommit till användning för lantmäteriverksamheten å distrikten, låtit verkställa särskild undersökning för åren 1921—1928, och har denna undersökning skett med ledning av utfärdade förordnanden och av vederbörande tjänstbiträden avgivna tjänstgöringsuppgifter.

Såsom ovan nämnts utgör antalet distriktslantmätare 199 stycken. Förutom dessa ordinarie distriktslantmätare eller för dem vikarierande extra lantmätare ha vid den praktiska verksamheten varit sysselsatta extra lantmätare dels med självständig verksamhet och dels såsom tjänstemedhjälpare samt tekniska biträden i den omfattning, nedanstående tablå utvisar:

År	Antal extra lantmätare å distrikten	Antal tekniska biträden	Summa antal biträden
1921.....	59.7	17.1	76.8
1922.....	58.4	30.3	88.7
1923.....	63.3	28.8	92.1
1924.....	75.8	32.6	108.4
1925.....	71.8	40.3	112.1
1926.....	76.7	43.7	120.4
1927.....	78.5	48.6	127.1
1928.....	63.0	62.6	125.6

Antalet extra lantmätare och tekniska biträden är här angivet icke efter verkliga antalet personer, som varit sysselsatta, utan efter sammanlagda tiden för meddelade förordnanden, omräknad till hela tjänsteår, d. v. s. tolv månaders förordnanden för varje.

Av tablå synes, att antalet å lantmåteridistriktet sysselsatta extra lantmätare i stort sett varit i stigande till och med år 1927, då maximum uppnåddes med 78.5 stycken. Sistförflutna år visar en avsevärd minskning i antalet extra lantmätare. Detta hänger närmast samman därmed, att framför allt genom den nya jorddelningslagens tillämpning ökade arbetsuppgifter tillförts lantmäterikontoren i länen i stor utsträckning, och att arbetet å dessa kontor därigenom och i övrigt ökats i sådan grad, att behovet av examinerade arbetskrafter därstädes synnerligen kraftigt stegrats. Lantmäteristyrelsen har ock, särskilt under senare delen av år 1927 samt under år 1928, sett sig nödsakad att, för att arbetet å lantmäterikontoren skulle kunna bedrivas på lämpligt sätt och med erforderlig skyndsamhet, avdela extra lantmätare till tjänstgöring å kontoren i avsevärt ökad utsträckning. Detta återigen har givetvis gjort, att antalet extra lantmätare, som stått till buds för den praktiska verksamheten, sjunkit. Tablå visar alltså icke samtliga extra lantmätarnas antal utan endast huru många som, utan att beklädas med vikariatsförordnanden å distriktslantmätartjänster, kunnat bibehållas vid verksamheten å distriktet.

Även med avseende å de tekniska biträdena är tablå i viss mån missvisande, beroende därpå att den sammanlagda tid, under vilken tekniska biträden må förordnas mot rätt till resekostnads- och traktamentsersättning, av statsmakterna bestämts till 500 månader om året samt att distriktslantmätarna naturligen icke äro benägna att begära förordnanden av tekniska biträden, till vilka de skulle hava att själva utbetala resekostnads- och traktamentsersättning. Så har dock, på sätt tabellen antyder, måst ske från och med år 1926 i jämförelsevis stor omfattning.

Med hänsyn till vad nu nämnts har lantmäteristyrelsen, till belysande av frågan om den omfattning, i vilken extra arbetskrafter överhuvud taget kommit till användning inom lantmäteriet, ansett sig böra lämna även följande sammanställning, upptagande för ett vart av åren 1921—1928 dels samtliga såväl i lantmäteristyrelsen som å lantmäterikontoren och distrikten tjänstgörande amanuenser, assistenter och extra lantmätare, dels antalet av de personer, vilka innehaft förordnanden såsom tekniska biträden.

År	Antal amanuenser, assistenter och extra lantmätare	Antal personer, som förordnats såsom tekniska biträden	Summa antal personer
1921	125	52	177
1922	120	79	199
1923	126	51	177
1924	125	60	185
1925	132	67	199
1926	137	80	217
1927	137	87	224
1928	140	104	244

Till jämförelse må antecknas, att antalet personer, som varit anställda som tekniska biträden hos lantmätare under åren 1911—1919, utgjort i medeltal för år allenast 5 stycken.

*Åtgärder
för arbets-
krafternas
ökning.*

Så snart det i och med statsmakternas beslut om den nya jorddelningslagen blev tydligt, att för lantmäteriet erfordrades ytterligare ökade arbetskrafter, vidtog styrelsen därav påkallade åtgärder. Elefantagningen ökades i sådan omfattning, att när de under åren 1927—1929 antagna eleverna hunnit genomgå stadgade utbildningskurser, de extra lantmätarnas antal, utöver den avgång, som kommer att ske i anledning av vunna befordringar, kan antagas hava ökat med ytterligare 25 å 30.

För att allmänhetens berättigade krav på förrättningarnas skyndsamma handläggning icke skulle åsidosättas, har emellertid lantmäteristyrelsen, såsom redan nämnts, omedelbart måst fylla bristen på extra lantmätare genom ökad anställning av tekniska biträden. Så har i viss mån kunnat ske därigenom, att lantmäteristyrelsen under de senare åren förordnat tekniska biträden — förutom med rätt till resekostnads- och traktamentsersättning under medgivna 500 månader årligen — jämväl utan rätt till dylik reseersättning. Såsom synes har den tid, varunder tekniska biträden varit förordnade utan rätt till reseersättning, under sistförflutna året utgjort över 250 månader ($62.6 \times 12 = 500$). Därtill kommer att tekniska biträden i viss utsträckning varit sysselsatta hos lantmätare med förekommande kontorsarbeten, utan att förordnande såsom tekniskt biträde för dem utverkats hos styrelsen. Att sistnämnda tid varit av avsevärd omfattning framgår av det förhållande, att hittills under innevarande år — vilket är det första år, då förordnande för helt arbetsår d. v. s. tolv månader meddelats tekniska biträden men samtidigt rätten till resekostnads- och traktamentsersättning i stället begränsats till viss del av året, så att den sammanlagda tid, varunder sådan ersättning utginge, ej komme att överstiga 500 månader för landet i dess helhet — dylika biträden med full årlig tjänstgöring anställts under sammanlagt över 1,100 månader, vartill komme några mera tillfälliga förordnanden.

Med avseende å frågan i vilken omfattning den ena eller andra arten av extra arbetskrafter kan och bör komma till användning, ligger i sakens natur, att de tekniska biträdena icke kunna ersätta de extra lantmätarna men väl att ett tillräckligt antal av de senare kan göra tekniska biträden obehövliga. Närmast till hands kan därför synas ligga att verkställa en ytterligare utökning av antalet extra lantmätare utöver vad som redan planerats och igångsatts. En sådan åtgärd måste emellertid vara ägnad att väcka betänkligheter. Därigenom skulie antalet extra ordinarie befattningshavare i förhållande till kårens ordinarie personal bliva alltför stort, vilken omständighet i sin ordning skulle medföra befogade anspråk på inrättandet av nya distriktslantmätartjänster med därav följande väsentlig ökning av statens utgifter för lantmäteriet.

Ändamålsenligare synes därför vara att tillgodose det ökade behovet av arbetskrafter genom att i den utsträckning, sådant låter sig göra, uppdraga rena detaljmätningar och andra enklare tekniska arbetsuppgifter åt mindre kvalificerade arbetskrafter, d. v. s. att fortsätta på den hittills inslagna och av statsmakterna redan sanktionerade vägen med användning av tekniska biträden. Givet är emellertid att, med hänsyn till lantmäteriarbetenas med olika år växlande omfattning i olika delar av landet, någon fullt rationellt genomförd arbetsfördelning icke kan åvägabringas, utan att i allt fall en betydande del av även enklare mätningarbeten böra utföras av distriktslantmätarna eller dessas tjänstmedhjälpare i den mån nämnda arbeten medhinnas jämte övriga tjänstegörsmål.

Tidigare hava omnämnts de arbetsuppgifter, vilka enligt av lantmäteristyrelsen fastställd arbetsordning må uppdragas åt de å lantmäteridistrikt tjänstgörande tekniska biträdena. Någon anledning till ändrade bestämmelser härutinnan har icke förekommit.

Innan lantmäteristyrelsen ingår på frågan i vad mån de tekniska biträdena kunna och böra beredas arbete jämväl å lantmäterikontoren, torde böra framläggas styrelsens synpunkter på frågan huruvida några krav på teoretisk bildning böra uppställas såsom villkor för de tekniska biträdenas tjänstgöring å distrikten. Arbetet därstädes måste nämligen alltid bliva deras huvuduppgift, och utbildningen bör därför anpassas för detsamma.

Rörande de sedan längre eller kortare tid tjänstgörande biträdena har lantmäteristyrelsen, med ledning av hos styrelsen förld tjänstebok och från biträdena infordrade uppgifter, låtit verkställa följande, härvid såsom bilaga fogade sammanställning.

Av sammanställningen framgår att icke mindre än 28 eller omkring en tredjedel av samtliga biträden allenast genomgått folkskola och därefter endast i mindre omfattning erhållit annan teoretisk utbildning; 12 hava avlagt real-skoleexamen och 23 genomgått teknisk elementarskola eller därmed jämförlig läroanstalt, 14 äro studenter och 19 hava jägmästare-, forstmästare-, ingenjör- eller agronomutbildning. Av sistnämnda antal äro 2 f. d. extra lantmätare, vilka under så lång tid varit ur tjänst inom lantmäteriet, att deras konstitutorial såsom extra lantmätare enligt av Eders Kungl. Maj:t därom meddelade föreskrifter skola anses förfalla. Till en början bör emellertid framhållas, att det i biträdeskåren förefintliga starka inslag av personer, som blivit utbildade till och delvis även sysselsättas vid helt annan verksamhet, icke är att anse såsom en normal företeelse, utan fastmera att tillskriva tillfälliga, mindre goda inkomst- och anställningsförhållanden inom de verksamhetsområden, för vilka vederbörande erhållit sin utbildning. Vad nu sagts torde i stort sett gälla jämväl de biträden, som avlagt studentexamen, och vilka till följd av låga konjunkturen på arbetsmarknaden i övrigt nödgats söka sin utkomst såsom tekniska biträden. Någon framtid för här nämnda kategorier kan i allt fall

*Tekniska
biträdenas
utbildning
och arbets-
uppgifter.*

ifrågavarande bana icke erbjuda, och erfarenheten visar också, att dessa personer ofta mottagit ett uppdrag endast i avvaktan på annan anställning. En dylik rekrytering av de tekniska biträdena lärer därför i allmänhet ej heller vara att eftersträva. I händelse av ändrade konjunkturen kan nämligen lantmäteriet plötsligen se sig berövat arbetskrafter i sådan omfattning, att, innan nyrekrytering hinner ske, arbetsresultatet blir till allmänhetens skada väsentligen minskat. Det stora antalet biträden med allenast folkskoleunderbyggnad torde visa, att till de mindre kvalificerade arbeten, varmed de tekniska biträdena böra sysselsättas, mycket väl kan användas personer utan någon större teoretisk kunskap, och erfarenheten har ock givit vid handen, att huvudvikten i fråga om biträdenas utbildning bör ligga på den praktiska undervisning, som lantmätarna vid handläggning av förrättningar äro i tillfälle meddela biträdesaspiranterna. Givetvis är det ock av största betydelse, att biträdena besitta de personliga egenskaper och den läggning i övrigt, att de väl lämpa sig för de göromål, varom här är fråga, men prövningen av denna deras lämplighet för arbetet lärer bäst kunna ske av vederbörande lantmätare vid det ifrågasatta bitrådets praktiska utbildning. Lantmäteristyrelsen håller ock före, att någon anledning att fordra särskild teoretisk utbildning eller exämen för de tekniska biträdena eller att för dylika biträden anordna speciella utbildningskurser för närvarande icke föreligger. Om således enligt styrelsens mening praktisk utbildning hos lantmätare av tekniska biträden är tillfyllest, kunna dock vissa närmare bestämmelser bliva erforderliga ifråga om denna utbildning, särskilt då beträffande den tid, varunder aspirant skall hava att tjänstgöra, innan han kan ifrågasättas till erhållande av förordnande av förordnande såsom tekniskt biträde. Berörda bestämmelser torde emellertid, i likhet med vad för närvarande gäller, böra ankomma på lantmäteristyrelsen att meddela.

Därigenom att kraven på teoretisk utbildning för de tekniska biträdena kunna eftergivnas, blir också möjligt att för en jämförelsevis måttlig kostnad kunna erhålla praktiskt dugande och intresserade biträden, vilka i arbetet se sin verkliga uppgift. Med hänsyn till arbetets art kommer visserligen alltid en viss cirkulation till andra yrken att äga rum; förhållandet blir dock ett väsentligen annat, än om de tekniska biträdena från början anse sin arbetsuppgift såsom rent tillfällig i avbidan på annan anställning.

Någon anledning finnes ej heller att av de tekniska biträdena fordra särskild teoretisk utbildning allenast för att göra dem mera lämpade till tjänstgöring å lantmäterikontoren i de fall, när biträdena av hälsoskäl eller ålder ej längre skulle kunna tjänstgöra å distrikten. Visserligen blir deras användbarhet å kontoren i någon mån minskad, och några verkliga assistentgöromål kunna givetvis ej å dem uppdragas. Men det jämförelsevis begränsade antal tekniska biträden, för vilka kontorstjänstgöring skulle ifrågakomma, kan i allt fall väl beredas sysselsättning med biträde vid skötseln av kontorens arkiv, diarieföring, enklare kontrollräkningar, rit- och skrivarbeten samt vaktmästargöromål. Givet är att arten av de uppdrag, som vid en tjänstgöring å lantmäterikontoren skulle komma att anförtros de tekniska biträdena, kommer att växla allt efter vederbörandes kapacitet. Sannolikt torde jämförelse böra göras med de göromål, som inom ämbetsverken anförtros åt kanslibiträdena.

Av det anförda framgår, att lantmäteristyrelsen alltså finner ur det allmännas synpunkt lämpligt, att mera fast anställning beredes ett erforderligt antal tekniska biträden.

En sådan åtgärd påkallas emellertid även av hänsyn till den nuvarande biträdeskåren.

Ehuru av den åberopade sammanställningen över för närvarande anställda tekniska biträden jämförd med här förut lämnade uppgifter över det antal personer, som under olika år varit verksamma såsom dylika biträden, framgår, att

omsättningen bland biträdena varit synnerligen stor — exempelvis må framhållas, att år 1922 förordnades 79 personer, men att av dessa eller därförut anställda numera endast 35 stycken kvarstå -- kan man nämligen icke undgå att finna, att inom den nuvarande biträdeskåren finnas personer till icke obetydligt antal, vilka hava att uppvisa en nog så långvarig tjänstgöring. Icke mindre än 46 stycken hava sålunda varit anställda fem år eller därutöver, några ända upp till tio år, detta allt frånräknat den i flera fall avsevärda tid, varunder vederbörande haft sysselsättning hos lantmätare, utan att förordnande såsom tekniskt biträde för honom utverkats. I sammanställningen finnes även för de olika biträdena redovisad den tid, varunder vederbörande efter tidpunkten för första förordnandet varit sysselsatt hos lantmätare dels med förordnande dels utan sådant förordnande, och framgår härav, att icke mindre än omkring 45 stycken kunna anses hava varit under hela sin anställningstid sysselsatta utslutande med lantmåteriverksamhet. Även om, såsom redan nämnts, en viss cirkulation till andra yrken kommer att äga rum, blir dock framdeles anställningstiden längre än ovan angivna siffror synas giva vid handen, detta beroende därpå, att de tekniska biträdesanställningarna i sin nuvarande omfattning är en jämförelsevis ny institution, och att således endast helt få personer ännu kunna uppvisa en verkligt långvarig tjänstetid.

Beredande åt de tekniska biträdena av en tryggare ställning skulle visserligen lättast kunna åstadkommas genom att biträdena bleve anställda såsom ordinarie befattningshavare med därav följande rätt till ålderstillägg och pension. Emellertid finner sig lantmåteristyrelsen icke kunna härutinnan tillstyrka den föreliggande framställningen.

Även om styrelsen, på sätt tidigare framhållits, anser att lantmåteriets organisation och arbetskrafter böra anpassas efter behovet, sådant detsamma för närvarande kan överblickas utan avvaktan på de förändringar, som kunna inträffa under de närmaste åren men som i allt fall ej komma att göra klarare, huru utvecklingen senare gestaltar sig, så är styrelsen icke därför beredd att nu föreslå tillskapandet av en ny tjänstemannakår med helt ordinarie anställning. Redan arten av de tekniska biträdenas verksamhet gör det tveksamt, huruvida en något fastare anknytning till lantmåteriet och därmed samtidigt en mera tryggad ställning för dem själva bör sökas genom anordnandet av ordinarie tjänstebefattningar. Därtill kommer att de tekniska biträdenas verksamhet är så jämförelsevis ny, att i varje fall närmare erfarenhet av densamma måste avvaktas, innan en sådan definitiv anordning kan ifrågasättas, som inrättandet av ordinarie tjänster skulle innebära.

Den naturligaste vägen för det närvarande synes därför vara att följa den av statsmakterna ifråga om extra lantmätare redan anvisade, nämligen att genom viss lönefyllnad, vilken finge åtnjutas även då vederbörande vore av sjukdom förhindrade att utöva förvärvsverksamhet, bereda de tekniska biträdena den fastare inkomst, som erfordras för att å ena sidan knyta lämpliga arbetskrafter till lantmåteriet och å andra sidan skapa biträdena själva en mera tryggad existens.

Härigenom skulle visserligen pensionsfrågan icke för det närvarande vinna sin lösning. Emellertid tillåter sig lantmåteristyrelsen framhålla, att medelåldern för nuvarande biträden uppgår till allenast 35 år, och att denna fråga icke under de närmaste åren torde bliva aktuell. Då så sker torde frågan om pension även för icke ordinarie befattningshavare hava vunnit sin lösning. Skulle så ej vara fallet, läres det kunna förväntas, att statsmakterna, på sätt redan skett i fråga om extra lantmätare, genom beslut från fall till fall lämna det stöd, som billigheten kräver.

Lönefyllnad
åt de
tekniska
biträdena.

Då lantmäteristyrelsen härefter övergår till frågan om blivande lönefyllnaders storlek och antal samt de villkor, under vilka desamma böra få åtnjutas, vill lantmäteristyrelsen förutskicka, att styrelsen utgår därifrån, att de tekniska biträdena fortfarande böra, liksom extra lantmätarna, hava sin huvudsakliga utkomst i form av ersättning från vederbörande principaler för utfört arbete. Att på sätt i den föreliggande framställningen ifrågasatts bereda de tekniska biträdena uteslutande fast ersättning av allmänna medel utan hänsyn till det av dem utförda arbetet, måste av lättförståeliga skäl på det bestämdaste avstyrkas.

Ej heller kan lantmäteristyrelsen, såsom redan antytts, ansluta sig till framställningen i vad denna avser den samlade årsinkomst, som bör tillkomma ett tekniskt biträde.

I sin förut omnämnda framställning hava de tekniska biträdena anfört, att den avlöning, som för närvarande på grund av enskild överenskommelse med respektive distriktslantmätare utginge till biträdena, i hög grad varierade. Deras inkomst uppginge i allmänhet till mellan 100 och 400 kronor per månad, och kunde de tekniska biträdena med avseende å löneförhållandet i stort sett indelas i två grupper, dels sådana, som hade fast månadslön, dels sådana, som hade ackordslön, d. v. s. viss procent av lantmäteriarvodet, varjämte en kombination av båda systemen stundom förekomme.

Några bestämda uppgifter å biträdenas inkomster hava icke kunnat erhållas, då någon statistik härutinnan icke föreligger och knappast med någon tillförlitlighet kan åstadkommas, men har styrelsen med ledning av vissa inkomna uppgifter från biträdena och i övrigt lämnade upplysningar beräknat, att medeltalet av månadslönen för dylikt biträde utgör omkring 225 å 230 kronor och att, där avlöningen utgått efter viss procent av det på biträdets arbete belöpnade arvode enligt lantmäteritaxan, denna i medeltal utgjort 60 %. Jämförelsevis må nämnas, att avlöningen till extra lantmätare, vilken i allmänhet utgår efter viss procent av lantmäteritaxan, utgår med ungefär 70 % vid extra lantmätarens tjänstgöring såsom medhjälpare utan vikariatsverksamhet, vartill emellertid i flertalet fall kommer såsom redan nämnts visst arvode av statsmedel, lägst 1,000 kronor för år.

Det synes lantmäteristyrelsen vara en rimlig begäran, att åtminstone de tekniska biträden, som haft en mångårig tjänstgöringstid, närmast jämföras med kanslibiträderna å lantmäterikontoren eller liknande befattningshavare. Kanslibiträderna äro placerade i lönegraden B 7 i 1921 års avlöningsreglemente för den civila statsförvaltningen, och utgör lönen i lägsta löneklass och E-ort för denna lönegrad 2,628 kronor, vartill kommer dyrtidstillägg med för närvarande 420 kronor, tillsammans således 3,048 kronor. Efter sex års tjänstgöring uppgår lön och dyrtidstillägg till 3,372 kronor och i högsta löneklassen, d. v. s. efter tolv års tjänstgöring, till sammanlagt 3,750 kronor. Emellertid bör erinras att i vissa fall befattningar, vilka i huvudstaden placerats i lönegraden B 7, i den lokala förvaltningen hava sin närmaste motsvarighet i tjänsten i lönegraden B 6. Om jämförelsen utsträcker till denna lönegrad bli motsvarande siffror 2,880, respektive 3,204 och 3,540 kronor.

Givetvis låter det sig icke göra att för de tekniska biträdena beräkna ersättningar, som i alla delar motsvara de till nu antydda befattningshavare utgående löneförmåner. Förhållandena äro nämligen allt för olikartade, för att en jämförelse med andra befattningshavare skall kunna i varje detalj genomföras. Så har ej heller skett i fråga om bestämmandet av de till extra lantmätare utgående arvoden. Lantmäteristyrelsen anser därför jämförelsen endast böra fullföljas så långt, att den genomsnittliga inkomsten i stort sett kommer att svara mot vad som avsetts för befattningshavare i nu nämnda lönegrader. Emellertid är vidare att märka, att de första åren av ett tekniskt biträdes verk-

samhet inom lantmäteriet, i den mån fråga icke är om person, som utbildat sig för annat yrke och tagit biträdesanställning i avvaktan på erhållande av annan tjänst, delvis äro att anse såsom utbildningstid. Först efter några års tjänstgöring lära därför fasta lönefyllnader bära ifrågakomma. Med hänsyn därtill, att före första förordnandet som tekniskt biträde i regel förekommit längre eller kortare tjänstgöring hos lantmätare, möta svårigheter att fastställa en viss minimitid såsom ovillkorlig förutsättning för erhållande av lönefyllnad. Lämpligen torde dock bära räknas med 4 å 5 års sammanlagd tjänstetid hos lantmätare. Med ovan angivna utgångspunkt bör för ett tekniskt biträde efter denna tjänstetid kunna räknas med en sammanlagd årsinkomst av 3,000 å 3,300 kronor samt efter ytterligare sex år eller omkring tio års sammanlagd tjänstetid med en årsinkomst av omkring 3,600 kronor.

Förut har framhållits vikten av att i största möjliga mån tillgodose den jordbrukande befolkningens och övriga förrättningssökandes krav på skyndsamt handläggning av de åt lantmäternas uppdragna förrättningarna och att lantmäternas därför måste hava tillgång på biträden i erforderlig utsträckning. Detta behov av tjänstebiträde måste, såsom ovan nämnts, i stor utsträckning fyllas genom anställande av tekniska biträden. Det torde emellertid jämväl vara av vikt, att icke omkostnaderna för dylikt biträde för lantmätaren bliva så stora, att det för honom ställer sig fördelaktigare att undvika anställandet av tekniskt biträde och endast utföra de arbeten, han själv eventuellt med hjälp av till buds stående extra lantmätare kan medhinna, samt låta resten balanseras till ett kommande år. Det ligger i öppen dag, att en sådan anordning skulle lända allmänheten till avsevärt men och föranleda berättigade klagomål från sakägarnas sida. Det torde här bära framhållas, att distriktslantmätare icke lära kunna åläggas att hos sig anställa tjänstebiträde, som här avses. Farhågor i nu nämnd riktning kunna i viss mån redan anses vara för handen, i det lantmäternas omkostnader för tekniskt biträde i flera fall icke kunna anses täckta av inkomster å biträdet. Redan 1917 års lantmäterikommission torde icke hava beräknat distriktslantmäternas utgifter för dylika biträden till högre än åtta kronor för arbetsdag eller 200 kronor för månad, då kommissionen i genomsnitt för tjänstemedhjälpare och tekniska biträden satte dessa utgifter till tio kronor för dag, och lantmäteristyrelsen har vid senare tillfälle räknat omkostnaderna för tekniskt biträde efter samma norm eller 200 kronor för månad. Enbart den nuvarande kontanta avlöningen till tekniskt biträde överstiger som synes i medeltal denna summa, men därtill komma de icke oväsentliga indirekta omkostnader, som biträdets anlåtande medför och vilka omkostnader understundom överstiga den kvotdel av intjänt lantmäteriarvode, som lantmätaren rätteligen bör kunna förbehålla sig. Sålunda har distriktslantmätaren på egen bekostnad såväl att planlägga, leda och ingående kontrollera det tekniska biträdets arbete, som att för sådant ändamål i stor utsträckning vistas å och företaga resor till respektive förrättningsställen, ävensom att i de flesta fall hålla biträdet med erforderlig instrumentuppsättning. Om icke grunderna för senast skedda lönereglering för distriktslantmätare skola rubbas och uppenbara förluster för lantmäternas uppstå, torde distriktslantmätarens samtliga omkostnader för tekniskt biträde icke bära beräknas högre än till 200 kronor för månad och biträde, samt, med hänsyn till förenämnda indirekta omkostnader, minimikraven på distriktslantmäternas deltagande i den direkta avlöningen till de tekniska biträdena icke bära sättas högre än till i genomsnitt 175 å 200 kronor för månad. I enlighet härmed och i anslutning till vad förut sagts om ifrågavarande biträdens sammanlagda årliga inkomster torde en lönefyllnad tarvas åtminstone av 75 respektive 100 kronor i månaden.

Under ovan angivna förhållanden och med hänsyn till betydelsen av att åt lantmäteriverksamheten behålla en kår av väl utbildade och erfarna tekniska

biträden, torde det enligt lantmäteristyrelsens förmenande bliva nödvändigt, att statsverket träder emellan och i likhet med vad som är förhållandet beträffande flertalet extra lantmätare tillförsäkrar de äldre tekniska biträdena ett fast avlöningsbidrag om, för år räknat, sammanlagt 900 respektive 1,200 kronor.

Styrelsen har, särskilt med hänsyn till antalet till tjänsteåldern äldre biträden, stannat vid att föreslå, att högst fyrtio tekniska biträden borde komma i åtnjutande av sådana lönefyllnader samt att av dessa lönefyllnader högst hälften finge utgå med det högre beloppet. Ovan lämnade utredning torde till fullo klarlägga, icke blott att detta antal tekniska biträden under alla förhållanden är erforderligt, utan även att biträden därutöver i stor utsträckning behöva anställas.

En förutsättning för åtnjutande av berörda lönefyllnader torde beträffande det lägre beloppet böra vara en väl vitsordad tjänstgöring såsom biträde hos lantmätare under fyra å fem år och i fråga om det högre i allmänhet en dylik verksamhet under nio å tio år.

Lönefyllnad bör utgå månadsvis och utbetalas i efterskott i förhållande till den tid av månaden, varunder biträdet tjänstgjort; dock att, där biträdet varit på grund av sjukdom, värnpliktsövning eller annan militärtjänstgöring eller eljest av liknande laga förfall förhindrad fullgöra sin verksamhet, detta i allmänhet icke bör inverka på rätten till lönefyllnad. Likaledes bör biträdet med bibehållen lönefyllnad äga åtnjuta en mot semester svarande tjänstefrihet efter de grunder, som gälla för extra lantmätare, eller under en tid av högst 25 dagar för helt kalenderår räknat.

Av det föregående framgår, att nu ifrågavarande lönefyllnader endast skola utgöra ett nödigt befunnet bidrag till de äldre och mera förtjänta tekniska biträdena till fyllande av deras berättigade lönebehov, och att avlöningen utöver statsbidraget skall, såsom för närvarande sker med hela biträdeslönen, gäldas av vederbörande lantmätare. För att ifrågavarande bidrag av statsmedel emellertid med säkerhet skall komma biträdena till godo, torde lämpligen såsom villkor för dylikt bidrags utgående böra bestämmas en minimigräns för den avlöning, som vederbörande lantmätare skall hava att till biträdet utbetala. I anslutning till vad förut anförts bör denna minimigräns i allmänhet sättas till 175 kronor för månad och biträde, vilket således innebär, att lantmätare till hos honom anställt tekniskt biträde, som åtnjuter lönefyllnad av statsmedel, skall vara skyldig gälda en månatlig avlöning av minst 175 kronor eller det högre belopp, som med hänsyn till avlöningsförhållandena å platsen eller eljest föreliggande omständigheter av lantmäteristyrelsen anses böra bestämmas, eller ock att, där ersättning till dylikt biträde utgår efter annan grund, bitrådets inkomst efter denna grund av lantmäteristyrelsen prövas kunna för månad beräknas uppgå till minst sagda summa, allt i den mån biträdet under månaden varit fullt verksamt.

Vid ovanstående beräkningar har lantmäteristyrelsen utgått från, att något dyrtidstillägg å de tekniska biträdenas avlöningar icke skulle förekomma. I anledning härav böra de tekniska biträdena ej heller genom något direkt beslut av statsmakterna tillerkännas till beloppet fixerade års- eller månadsarvoden, utan allenast erforderligt anslag anvisas, för att enligt av Eders Kungl. Maj:t närmare angivna villkor av lantmäteristyrelsen utdelas såsom bidrag till avlöningen av berörda biträden. I fråga om storleken av detta anslag framgår av utredningen, att lönefyllnad åt 20 stycken biträden skulle kräva 18,000 kronor och åt 20 stycken 24,000 kronor eller således tillsammans 42,000 kronor. Anslaget torde böra givas karaktären av extra anslag.

En förutsättning för att de tekniska biträdena skola kunna komma till den användning, som därmed avses, är emellertid vidare att distriktslantmätarna

helt fritagas från att, såsom nu, vara tvungna att i vissa fall själva gälda biträdenas resekostnader. Olämpligheten av nu gällande bestämmelser, att reseersättning till tekniska biträden icke utgår av statsmedel under längre anställningstid än 500 månader årligen, torde vid det förhållande, att dylika biträden anlitas betydligt utöver denna tid, ligga i öppen dag, och bestämmelsen lärer hava tillkommit närmast efter mönster av de hos statens lantbruksingenjörer anställda biträdena. Därvid är emellertid att märka, att det beträffande sistnämnda biträden framför allt gällde att bestämma den anställningstid, varunder statsbidrag till biträdenas avlönande skulle utgå. Vid bestämmelsens tillkomst förutsattes tydligen ej heller annat, än att den stadgade anställningstiden skulle förslå för samtliga hos lantmätare sysselsatta tekniska biträden, och någon avsikt, att lantmätaren själv i något fall skulle gälda bitrådets resekostnader, torde icke förelegat, detta så mycket mindre, som innan statsverket år 1923 övertog resekostnadsersättningen till de tekniska biträdena någon inskränkning vare sig ifråga om den av statsmedel till biträdena utgående, ojämförligt mycket större traktamentsersättningen eller beträffande den dem tillkommande, vederbörande sakägare åvilande resekostnadsersättningen icke förefanns. Uppenbarligen kan icke heller ifrågasättas, att sakägarna nu skulle förbindas att gälda resekostnaderna till tekniskt biträde i fall, där sådan eljest, om anställningstiden icke varit begränsad, skulle utgått av statsmedel. Då det mest vägande skälet för statsverkets övertagande av resekostnaderna för lantmätarnas tekniska biträden torde varit, att dessa biträden hade att i stor utsträckning utföra arbeten, som eljest skulle verkställas av extra lantmätare i egenskap av distriktslantmätares tjänstemedhjälpare, vilkas resekostnader redan utgingo av allmänna medel, och då någon inskränkning i förevarande hänseende ifråga om antal av eller anställningstid för extra lantmätare icke finnes, torde något hållbart skäl icke finnas, varför man beträffande resekostnadernas utgörande bör skilja på extra lantmätare och tekniska biträden. Lantmäteristyrelsen håller därför före, att den i nådiga brevet den 8 juni 1923 intagna bestämmelsen rörande en sammanlagd anställningstid av högst 500 månader för år, varunder tekniskt biträde äger rätt att av statsmedel åtnjuta, förutom traktamentsersättning, jämväl resekostnadsersättning enligt för lantmätare gällande grunder, numera bör upphävas.

Styrelsen finner icke anledning ifrågasätta någon uppflyttning i fråga om reseklass av de tekniska biträdena.

Under åberopande av vad ovan anförts tillåter sig lantmäteristyrelsen i underdånighet hemställa, att Eders Kungl. Maj:t täcktes

dels föreslå riksdagen att för lönefyllnad enligt ovan angivna grunder till tekniska biträden hos lantmätare för budgetåret 1930—1931 anvisa ett extra anslag av 42,000 kronor,

dels ock förklara, att vad i nådiga brevet den 8 juni 1923 till statskontoret föreskrivits i fråga om högsta sammanlagda årliga anställningstid för tekniska biträden hos distriktslantmätare icke vidare skall äga tillämpning.

Uti slutliga handläggningen av detta ärende hava jämte undertecknade deltagit dels byråcheferna Hamrin och Palm dels ock riksgäldsfullmäktigen C. G. Ekman, vilken efter av Eders Kungl. Maj:t den 19 april 1929 meddelat beslut av chefen för jordbruksdepartementet tillkallats att såsom sakkunnig biträda lantmäteristyrelsen vid behandlingen av bland andra nu föreliggande fråga.

Underdånigst
TORSTEN NOTHIN.

Axel Sandberg.

Stockholm den 28 september 1929.

Rätt avskrivet intygar:

Sven Schreier.

Kommissionären hos Kungl. Lantmäteristyrelsen.